

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως: 62/2022

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(ΤΜΗΜΑ Β΄)

Συνεδρίαση της 31^{ης} Μαΐου 2022

ΣΥΝΘΕΣΗ:

Πρόεδρος: Αικατερίνη Γρηγορίου, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Θεόδωρος Ψυχογιός, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αφροδίτη Κουτούκη, Κωνσταντίνος Κατσούλας, Αλέξανδρος Ροϊλός, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Αγγελική Καστανά, Ιουλία Σφυρή, Ιωάννης Αλεξανδράκης, Μαρία Μπασδέκη, Παναγιώτης Δημόπουλος, Χρυσούλα Τσιαβού, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Σωτηρία Κοσμά, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός ερωτήματος: Το υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΓρΥΦΧΑΠ/17721/285/ 22.2.2022 ερώτημα του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως συμπληρώθηκε με το υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΠΟΛΣ/19988/446/16.3.2022 έγγραφο της Διεύθυνσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού του ίδιου Υπουργείου.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται εάν, μετά τη θέση σε ισχύ του ν. 4759/2020, είναι δυνατή η εκ νέου δέσμευση ακινήτου, στο οποίο έχει ήδη επανεπιβληθεί ρυμοτομική απαλλοτρίωση για δημιουργία κοινόχρηστου χώρου που προβλέπεται στο εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, σε περίπτωση που ο οικείος Δήμος έχει εγγράψει στον προϋπολογισμό του τις αναγκαίες πιστώσεις για την αποζημίωση του κυρίου του ακινήτου ένεκα της απαλλοτρίωσης.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Β΄ Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στο έγγραφο του ερωτήματος, όπως συμπληρώθηκε με το υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΠΟΛΣ/19988/446/16.3.2022 έγγραφο της Διεύθυνσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κατόπιν του υπ' αριθ. 231–957/111335/25.2.2022 εγγράφου του Γραφείου Νομικού Συμβούλου του ίδιου Υπουργείου, καθώς και στα στοιχεία του φακέλου που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος, εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

1. Με το από 29.5.1986 προεδρικό διάταγμα (Δ' 650), ρυμοτομήθηκε εν μέρει, για τη διάνοιξη οδού και κοινόχρηστου χώρου, εδαφική έκταση που βρίσκεται στο Δήμο Δραπετσώνας. Με την υπ' αριθ. 374/2001 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών έγινε δεκτό ότι η διοίκηση όφειλε να άρει το ως άνω ρυμοτομικό βάρος, διότι διήρκεσε πέραν των ευλόγων χρονικών ορίων χωρίς να μεριμνήσει για τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης καταβάλλοντας στους ιδιοκτήτες την οφειλόμενη αποζημίωση.

2. Σε συμμόρφωση προς την ανωτέρω απόφαση εκδόθηκε το από 1.11.2018 προεδρικό διάταγμα (ΑΑΠ'282), με το οποίο εγκρίθηκε η τροποποίηση του σχεδίου της Δημοτικής Ενότητας Δραπετσώνας με άρση της απαλλοτρίωσης της ανωτέρω εδαφικής έκτασης που βρίσκεται στα οικοδομικά τετράγωνα Γ66, Γ64 και Γ60 του ως άνω Δήμου και την επανεπιβολή της για τη δημιουργία αθλοπαιδιών, παιδικής χαράς, κοινόχρηστου πράσινου και αναψυκτηρίου και οδών. Στο σχετικό πρακτικό επεξεργασίας του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΠΕ133/2018) επισημαίνεται ότι, εάν εντός έτους από τη δημοσίευση του

διατάγματος δεν καταβληθεί στους θιγόμενους ιδιοκτήτες η προβλεπόμενη αποζημίωση, αυτοί θα δικαιούνται, εκτός άλλων αξιώσεων, να υποβάλουν άμεσα αίτημα προς άρση της ρυμοτομικής δέσμευσης, η οποία, ενόψει του ιστορικού της υπόθεσης, θα είναι πλέον υποχρεωτική.

3. Τον Ιανουάριο του 2020, δηλαδή μετά την παρέλευση ενός έτους και πλέον από την επανεπιβολή της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης με το ανωτέρω προεδρικό διάταγμα και δεδομένου ότι ο οικείος Δήμος δεν είχε αποζημιώσει τους φερόμενους ιδιοκτήτες των ρυμοτομούμενων ακινήτων, αυτοί υπέβαλαν αίτηση, με την οποία ζήτησαν την εκ νέου άρση της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης, προκειμένου τα ακίνητά τους να καταστούν οικοδομήσιμα. Κατόπιν αυτού, η Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού, με την από 2.11.2020 εισήγησή της προς το Κεντρικό Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων (ΚΕΣΥΠΟΘΑ), δεχόμενη ότι η προκειμένη ρυμοτομική απαλλοτρίωση έχει αρθεί, πρότεινε την τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και τη μετατροπή των εν λόγω ιδιοκτησιών σε χώρο οικοδομήσιμο. Την 9.12.2020 το ΚΕΣΥΠΟΘΑ, αφού έλαβε υπόψη του την παραπάνω εισήγηση και τα συνημμένα στο 128/24.11.2020 έγγραφο του Δήμου (βεβαίωση πίστωσης του προϋπολογισμού του Δήμου για το έτος 2020 ποσού 2.000.000,00 ευρώ και έγγραφο του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων), ανέβαλε τη συζήτηση της υπόθεσης. Οι φερόμενοι ιδιοκτήτες, με την από 16.2.2021 νεότερη αίτησή τους, ζήτησαν να προωθηθεί νέα πρόταση τροποποίησης του σχεδίου ενώπιον του ΚΕΣΥΠΟΘΑ. Κατόπιν αυτού, η Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού επανέφερε την από 2.11.2020 εισήγησή της και επανέλαβε τη θέση της υπέρ της μετατροπής των ιδιοκτησιών σε χώρο οικοδομήσιμο. Στη συνέχεια η ανωτέρω Υπηρεσία με την από 4.6.2021 εισήγησή της εισηγήθηκε εκ νέου στο ΚΕΣΥΠΟΘΑ, το οποίο κατά την 36η/συνεδρίαση - 8η/9.6.2021 γνωμοδότησε υπέρ της μετατροπής των εν λόγω ιδιοκτησιών σε χώρο οικοδομήσιμο με συγκεκριμένες χρήσεις γης και όρους δόμησης. Ο Δήμος υπέβαλε την υπ' αριθ. 28060/6.8.2021 αίτηση θεραπείας κατά της γνωμοδότησης, η οποία διαβιβάστηκε στο Γραφείο Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Με την αίτηση θεραπείας ο Δήμος παρέθεσε στοιχεία προς αντίκρουση της γνωμοδότησης του ΚΕΣΥΠΟΘΑ. Κατόπιν των ανωτέρω, και με δεδομένο ότι δεν έχει καταβληθεί η αποζημίωση και εκκρεμεί

η διαδικασία τροποποίησης του εν λόγω ρυμοτομικού σχεδίου, υπεβλήθη το υπό εξέταση ερώτημα.

Νομοθετικό Πλαίσιο

4. Στις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 17 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 17

1. Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος. 2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρους αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης...».

5. Στις διατάξεις των άρθρων 88 έως 90 και 93 του ν. 4759/2020, «Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» (Α' 245/9.12.2020), ορίζεται:

« Άρθρο 88

Άρση ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης

1. Η ρυμοτομική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως, χωρίς να απαιτείται η έκδοση σχετικής διαπιστωτικής πράξης, εάν παρέλθουν:

α. δεκαπέντε (15) έτη από την έγκριση του ρυμοτομικού σχεδίου, με το οποίο αυτή επιβλήθηκε για πρώτη φορά, ή

β. πέντε (5) έτη από την κύρωση της σχετικής πράξης εφαρμογής ή πράξης αναλογισμού, ή

γ. δεκαοκτώ (18) μήνες από τον καθορισμό τιμής μονάδας, σύμφωνα με τα άρθρα 18 έως 20 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων (ν. 2882/2001, Α` 17).

2. Μετά από την άρση της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης ο ιδιοκτήτης, με αίτηση προς τον οικείο δήμο, δύναται να ζητήσει την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, προκειμένου η ιδιοκτησία του να καταστεί οικοδομήσιμη...

3. Το οικείο Δημοτικό Συμβούλιο, εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από την κατάθεση της αίτησης της παρ. 2 είτε αποδέχεται την αίτηση και εκκινεί τη διαδικασία τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου είτε προτείνει στον οικείο περιφερειάρχη την εκ νέου επιβολή της αρθείσας ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης για τον ίδιο σκοπό ή τη μερική επανεπιβολή της.

Η ολική ή μερική επανεπιβολή της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης είναι δυνατή μόνο, όταν συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) σοβαροί πολεοδομικοί λόγοι επιβάλλουν τη διατήρηση του ακινήτου ή μέρους αυτού ως κοινόχρηστου ή κοινωφελούς χώρου και

β) ο οικείος δήμος διαθέτει την οικονομική δυνατότητα για την άμεση καταβολή της προσήκουσας αποζημίωσης στους δικαιούχους, που αποδεικνύεται με την εγγραφή της προσήκουσας αποζημίωσης σε ειδικό κωδικό στον προϋπολογισμό του οικείου δήμου. Ως προσήκουσα αποζημίωση ορίζεται, η υπολογιζόμενη με βάση το σύστημα αντικειμενικών αξιών του Υπουργείου Οικονομικών κατά το ημερολογιακό έτος υποβολής της αίτησης.

Η σχετική εγγραφή δαπάνης στον προϋπολογισμό του οικείου δήμου γίνεται ταυτοχρόνως με εγγραφή ισόποσου εσόδου από χρηματοδότηση προερχόμενη από το Πράσινο Ταμείο, εφόσον αυτή έχει εγκριθεί εντός της προθεσμίας της παρούσας...

Άρθρο 89

Επανεπιβολή απαλλοτρίωσης

1. Η πρόταση της παρ. 3 του άρθρου 88 διαβιβάζεται στον αρμόδιο περιφερειάρχη. Εάν, δι' αυτής προτείνεται η ολική ή μερική επανεπιβολή της απαλλοτρίωσης, ο περιφερειάρχης λαμβάνει απόφαση εντός τριών (3) μηνών από την ημερομηνία της συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου. Η απόφαση περιλαμβάνει το εμβαδόν του ρυμοτομούμενου τμήματος της ιδιοκτησίας, προκειμένου να καθορισθεί η αποζημίωση και δημοσιεύεται, χωρίς άλλες

διατυπώσεις, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Μετά από την έκδοση της απόφασης επανεπιβολής της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης ο οικείος δήμος είτε παρακαταθέτει, εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών, την προσήκουσα αποζημίωση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων υπέρ δικαιούχου, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 8 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων, είτε εκδίδει χρηματικό ένταλμα πληρωμής της προσήκουσας αποζημίωσης στον ιδιοκτήτη. Παράβαση οποιασδήποτε από τις παραπάνω προθεσμίες, έχει ως συνέπεια την αυτοδίκαιη οριστική άρση της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης. Η παράβαση αυτή μπορεί να διαπιστώνεται με πράξη του συντονιστή της οικείας αποκεντρωμένης διοίκησης, μετά από σχετικό αίτημα του ενδιαφερομένου...

3. Δεύτερη επανεπιβολή ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης επί του αυτού ακινήτου, ολική ή μερική, δεν επιτρέπεται.

Άρθρο 90

Τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου σε περίπτωση ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης

1. Εάν το Δημοτικό Συμβούλιο προτείνει προς τον αρμόδιο περιφερειάρχη την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, σύμφωνα με την αίτηση της παρ. 2 του άρθρου 88 ή τη μερική επανεπιβολή της απαλλοτρίωσης, ο δήμος κινεί υποχρεωτικά τη διαδικασία τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου, προκειμένου να καταστεί οικοδομήσιμο το ακίνητο ή το μέρος αυτού που δεν είναι πλέον υπό απαλλοτρίωση ή για το οποίο δεν συντρέχει περίπτωση επανεπιβολής της απαλλοτρίωσης...

3. Με βάση την προτεινόμενη τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, που συνοδεύει το διάγραμμα της παρ. 2, ο δεσμευμένος χώρος μετατρέπεται σε οικοδομήσιμος, τηρώντας τη διαδικασία αναθεώρησης ρυμοτομικού σχεδίου της παρ. 1 του άρθρου 31 του ν. 4067/2012 (Α` 79)...

Άρθρο 93

Μεταβατικές διατάξεις - Εξουσιοδοτική διάταξη

1. Οι διατάξεις των άρθρων 86 έως 89 εφαρμόζονται και επί ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων που έχουν κηρυχθεί πριν από τη δημοσίευση του παρόντος.
2. Οι διατάξεις των άρθρων 86 έως 89 εφαρμόζονται και σε περίπτωση άρσης της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης, σε συμμόρφωση με δικαστική απόφαση που έχει εκδοθεί πριν από τη δημοσίευση του παρόντος ή που θα εκδοθεί επί προσφυγής με αίτημα την άρση ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης που έχει κατατεθεί και συζητηθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος...».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

6. Κατά την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί πριν τη θέση σε ισχύ του ν. 4759/2020, ενόψει των διατάξεων του άρθρου 17 του Συντάγματος περί προστασίας της ιδιοκτησίας, ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις, καθώς και άλλα ρυμοτομικά βάρη που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας περί εγκρίσεως και τροποποιήσεως σχεδίων πόλεων ή πολεοδομικών μελετών, με τον καθορισμό κοινοχρήστων χώρων ή χώρων προοριζομένων για κοινωφελείς εν γένει χρήσεις, δεν επιτρέπεται να διατηρούνται επί μακρό χρονικό διάστημα, το οποίο, υπό τις ιδιαίτερες συνθήκες που συντρέχουν σε κάθε περίπτωση, υπερβαίνει τα εύλογα όρια χωρίς να πραγματοποιείται η συντέλεση των απαλλοτριώσεων σύμφωνα με τον νόμο. Επομένως, όταν οι πολεοδομικές αυτές δεσμεύσεις της ιδιοκτησίας διατηρούνται πέραν του ευλόγου κατά τις περιστάσεις χρόνου, χωρίς τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης των βαρυνομένων ακινήτων, ανακύπτει υποχρέωση του αρμόδιου κατά περίπτωση οργάνου της Διοίκησης να άρει τη ρυμοτομική απαλλοτρίωση ή το ρυμοτομικό βάρος και να ρυθμίσει εκ νέου το πολεοδομικό καθεστώς του συγκεκριμένου ακινήτου. Η Διοίκηση, δηλαδή, οφείλει να κρίνει αν η ιδιοκτησία πρέπει, για κάποιο νόμιμο λόγο, να δεσμευθεί εκ νέου, με την επανεπιβολή ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης ή ρυμοτομικού βάρους, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η δυνατότητα άμεσης αποζημίωσης των θιγόμενων ιδιοκτητών,

ή να την καταστήσει οικοδομήσιμη, είτε με τους γενικούς όρους δόμησης είτε, ενδεχομένως, με ειδικούς όρους δόμησης, που πρέπει να καθορισθούν (βλ. ΣΤΕ 1661/2018, 2142/2016 7μ., 1538/2014, 843/2009 7μ., 3908/2007 7μ. κ.ά.).

7. Με τις διατάξεις των άρθρων 87 έως 93 του ν. 4759/2020 θεσπίστηκε μία ταχεία διαδικασία για την τροποποίηση των πολεοδομικών σχεδίων μετά την αυτοδίκαιη άρση των ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν ζητήματα καθυστέρησης στην υλοποίηση των άρσεων και στην απόδοση των δεσμευμένων ακινήτων στους ιδιοκτήτες τους. Έτσι, τέθηκαν όρια αφενός στα χρονικά διαστήματα υλοποίησης των επιμέρους σταδίων της διαδικασίας τροποποίησης του πολεοδομικού σχεδίου λόγω της άρσης του ρυμοτομικού βάρους ή δέσμευσης και αφετέρου στις διαδοχικές επανεπιβολές ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων.

8. Εξάλλου, στο άρθρο 93 προβλέπεται ότι οι διατάξεις των άρθρων 87 (προφανώς κατά την τελική αρίθμηση των άρθρων του νόμου εκ παραδρομής παραλείφθηκε να διορθωθεί στο άρθρο 93 η αρίθμηση και έτσι παρέμεινε το άρθρο 86) έως 89 εφαρμόζονται και επί όλων των υφιστάμενων πριν την ισχύ του νόμου ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων.

9. Επομένως, οι διατάξεις του ν.4759/2020 έχουν εφαρμογή και επί της προκειμένης ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης που επανεπιβλήθηκε με το προεδρικό διάταγμα της 1.11.2018, καθόσον κατά το χρόνο δημοσίευσης του νόμου, δηλαδή στις 9.12.2020 ο βαρυνόμενος Δήμος Κερατσινίου - Δραπετσώνας δεν είχε καταβάλει την αποζημίωση στους φερόμενους ιδιοκτήτες.

10. Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι, μετά την πρώτη επιβολή ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης, είναι δυνατή δεύτερη επιβολή, δηλαδή πρώτη επανεπιβολή του αυτού βάρους, μόνο με τη διαδικασία και υπό τη συνδρομή των προϋποθέσεων που ρητά ορίζονται στις παραπάνω διατάξεις και, μάλιστα, σωρευτικά. Έτσι, επιτρέπεται η επανεπιβολή της απαλλοτρίωσης στο ίδιο ακίνητο, όταν σοβαροί πολεοδομικοί λόγοι επιβάλλουν τη διατήρηση του ακινήτου ή μέρους του ως κοινόχρηστου ή κοινωφελούς χώρου και ταυτόχρονα ο δήμος ή άλλος φορέας που βαρύνεται με την καταβολή της προσήκουσας αποζημίωσης στους δικαιούχους έχει την οικονομική δυνατότητα

να την καταβάλει άμεσα. Η οικονομική αυτή δυνατότητα αποδεικνύεται, κατ' αρχήν, με την εγγραφή της σχετικής δαπάνης σε ειδικό κωδικό του προϋπολογισμού του.

11. Μετά την επανεπιβολή της απαλλοτρίωσης κατά τα ανωτέρω ο βαρυνόμενος με την αποζημίωση δήμος ή άλλος φορέας οφείλει, εντός προθεσμίας δυο μηνών από την έκδοση της σχετικής απόφασης, είτε να παρακαταθέσει τη σχετική αποζημίωση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων υπέρ δικαιούχου, είτε να εκδώσει χρηματικό ένταλμα πληρωμής, κατά τα προβλεπόμενα στον Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων. Σε περίπτωση που η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη, επέρχεται ως νόμιμη συνέπεια η αυτοδίκαιη οριστική άρση της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης.

12. Περαιτέρω, ρητά ορίζεται στο άρθρο 89 παρ. 3 του ν.4759/2020 ότι δεύτερη επανεπιβολή, δηλαδή τρίτη επιβολή ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης επί του αυτού ακινήτου, δεν επιτρέπεται (βλ. και εισηγητική έκθεση του νόμου στο άρθρο 89). Είναι δε σαφές ότι οι προβλεπόμενες στο άρθρο 88 προϋποθέσεις επανεπιβολής ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης αφορούν την εκ νέου επιβολή της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης που κηρύχθηκε αρχικά και ανακλήθηκε λόγω μη νόμιμης συντέλεσης και όχι την επανεπιβολή της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης που έχει ήδη επανεπιβληθεί.

13. Περαιτέρω, ως προς την υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών του ερωτήματος στις εφαρμοστέες διατάξεις, όπως ερμηνεύθηκαν, σχηματίστηκαν δυο γνώμες.

14. Κατά την πρώτη γνώμη, που απαρτίστηκε από την Πρόεδρο του Τμήματος, Αικατερίνη Γρηγορίου, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. και τα μέλη Αφροδίτη Κουτούκη, Αλέξανδρο Ροϊλό, Ιουλία Σφυρή, Ιωάννη Αλεξανδράκη, Μαρία Μπασδέκη, Παναγιώτη Δημόπουλο, Χρυσούλα Τσιαβού, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψηφοί οκτώ -8-), γίνεται δεκτό ότι, εφόσον από το διδόμενο ιστορικό και τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι επί του ιδίου ακινήτου είχε επιβληθεί ρυμοτομική απαλλοτρίωση κατά τη δημοσίευση του ν.4759/2020 ήδη δύο φορές, η πρώτη με το από 29.5.1986 π.δ. και η δεύτερη με το από 1.11.2018 π.δ., υπό την ισχύ των διατάξεων του νόμου αυτού έχει εξαντληθεί η δυνατότητα της διοίκησης να επιβάλει εκ νέου ρυμοτομική απαλλοτρίωση

(δεύτερη επανεπιβολή), κατά τη ρητή διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 89. Η εγγραφή από τον οικείο Δήμο στον προϋπολογισμό του των αναγκαίων πιστώσεων για την αποζημίωση του κυρίου του απαλλοτριούμενου ακινήτου δεν καθιστά επιτρεπτή την εκ νέου ρυμοτομία του ίδιου ακινήτου, διότι η εγγραφή αυτή προβλέπεται ως προϋπόθεση για την πρώτη επανεπιβολή ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης και όχι για την μη επιτρεπτή κατά το νόμο δεύτερη επανεπιβολή. Τέλος, ζητήματα που αφορούν στο κύρος της συγκεκριμένης ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης δεν ερευνώνται με το παρόν, δοθέντος ότι η ερωτώσα υπηρεσία θεωρεί ότι η απαλλοτρίωση έχει αρθεί και δεν θέτει σχετικό προβληματισμό.

15. Κατά τη δεύτερη (συγκλίνουσα) γνώμη, που απαρτίστηκε από τους Θεόδωρο Ψυχογιό, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. και Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Κωνσταντίνο Κατσούλα, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου και Αγγελική Καστανά, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψήφοι πέντε -5-), με την οποία συντάσσεται και η εισηγήτρια Πάρεδρος, υποστηρίχθηκε ότι σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 93 του ν. 4759/2020, οι διατάξεις των άρθρων 87 έως 89 του νόμου αυτού εφαρμόζονται και επί όλων των υφιστάμενων πριν από την ισχύ του νόμου ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων, πλην όμως, στις απαλλοτριώσεις αυτές, η δίμηνη προθεσμία, που προβλέπεται στο τέταρτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 89, κατά λογική ερμηνεία, έχει ως αφετηρία την ημερομηνία ισχύος του ν. 4759/2020 (9.12.2020) και, κατά συνέπεια, η εν λόγω προθεσμία έληξε στις 9.2.2021. Συνεπώς, οι διατάξεις του ν. 4759/2020 έχουν εν γένει εφαρμογή και επί της προκειμένης ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης που επανεπιβλήθηκε με το προεδρικό διάταγμα της 1.11.2018, καθόσον κατά το χρόνο δημοσίευσης του νόμου, ήτοι στις 9.12.2020, ο Δήμος Κερατσινίου - Δραπετσώνας δεν είχε καταβάλει την αποζημίωση στους φερόμενους ιδιοκτήτες. Επομένως, μετά την άπρακτη παρέλευση της ανωτέρω ημερομηνίας της 9.2.2021, η εν λόγω ρυμοτομική απαλλοτρίωση θεωρείται αυτοδικαίως και οριστικά αρθείσα και η διοίκηση δεν δύναται να την επανεπιβάλει για δεύτερη φορά, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 89 του ν. 4759/2020, ακόμη και εάν ο οικείος δήμος έχει εγγράψει τη σχετική δαπάνη στον προϋπολογισμό του.

Απάντηση

16. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων επί του τιθέμενου ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Β' Τμήμα) γνωμοδοτεί ομόφωνα, με συγκλίνουσες αιτιολογίες, ως εξής:

Μετά τη θέση σε ισχύ του ν. 4759/2020 δεν είναι επιτρεπτή η εκ νέου ολική ή μερική ρυμοτομική απαλλοτρίωση ακινήτου, στο οποίο είχε ήδη επανεπιβληθεί ρυμοτομική απαλλοτρίωση για δημιουργία κοινόχρηστου χώρου, που προβλέπεται στο εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, ακόμη και εάν ο οικείος Δήμος έχει εγγράψει στον προϋπολογισμό του τις αναγκαίες πιστώσεις για την αποζημίωση του κυρίου του ακινήτου ένεκα της απαλλοτρίωσης.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 21 Ιουνίου 2022

Η Πρόεδρος

Η Εισηγήτρια

Αικατερίνη Ι. Γρηγορίου

Σωτηρία Κοσμά

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.